

Over de Sepiola

(II, Boek XVII, cap. X)

Het hier afgebeelde diertje hoort onder de inktvissen, maar moet apart beschreven worden, aangezien het noch tot het geslacht Octopus noch Sepia noch Loligo gerekend kan worden, zoals ik zal aantonen. Het lijkt op een jonge Sepia, is niet groter dan een dikke mansduim, en heeft acht vangarmen en twee tentakels, maar geen rugschild en ook geen gladius. Aan weerskanten heeft het een vin, die op een rond vleugeltje lijkt, heel anders gevormd en geplaatst dan die van Sepia of Loligo. Immers, bij Sepia omzoomt de smalle lange vin de hele buik, en bij Loligo is ze verbreed en loopt uit in een scherpe hoek; maar hier zitten twee kleine ronde vinnen ter weerszijden van de buik, en laten het uiteinde van het lichaam vrij. De kleur van het dier kan wisselen, maar de rug is met stippeltjes getekend. Bek, ogen, siphon en inwendige organen zijn net zoals die van Sepia. Het vlees is zachter, en fijner om te eten, dan dat van Octopus of Sepia. Ze worden in menigte gevangen met andere zeedieren, maar

vanwege hun kleiner formaat niet gewaardeerd, ofschoon ze, zoals ik al zei, bijzonder lekker zijn.

Voorzover mij bekend staat dit diertje niet beschreven bij Aristoteles, Athenaeus, Oppianus, Aelianus en Plinius, en heeft het geen naam. Daarom stel ik voor, het Sepiola te noemen. Niet omdat het tot het geslacht Sepia hoort, maar omdat zijn lichaamsvorm toch meer lijkt op die van Sepia dan op die van Loligo of Octopus. Dat het echter geen eigenlijke Sepia is, ziet men aan het duidelijke verschil in de vinnen, en aan het feit dat het geen rugschild heeft. Dat het tot een ander geslacht hoort dan Loligo, bewijst de brede lichaamsvorm (terwijl Loligo slank is) en het ontbreken van een gladius. Tot het geslacht Octopus kan het natuurlijk helemaal niet gerekend worden, aangezien de octopus geen tentakels heeft (waar Aristoteles al op heeft gewezen). Dit diertje bezit echter wel twee tentakels, en zelfs tamelijk lange. Op de bijgaande afbeelding geef ik de buik- en rugzijde weer.

Behoudens het over het hoofd zien van de zeer kleine, maar wel degelijk aanwezige gladius, heeft Rondelet hier een capabele beschrijving van een Sepiola (uit de Middellandse zee, ik durf me op de soort niet vast te leggen) gegeven, en met name, duidelijk de verschillen tegenover andere "geslachten" van inktvissen afgebakend. Zijn vaststelling, dat de klassieke natuurvorsers van Aristoteles tot en met Plinius het dier niet noemen, wordt bevestigd door D'Arcy W. Thompson. Deze vermeldt echter wél (p. 231), dat ze op vismarkten m.n. in Italië geregeld te koop worden aangeboden. En, Mediterrane eetgewoonten kennend, zou het ons ook verbazen als dat niet zo was.

Literatuur:

D'Arcy Wentworth Thompson, A glossary of Greek fishes.
London, 1947.

J.V. Carus, Geschichte der Zoologie.
München, 1872, reprint 1965.

P. Delaunay, La zoologie au seizième siècle. Paris, 1962.

Mia I. Gerhardt